

τας. Χώρα τοιαύτη ἐπὶ τῆς γῆς λίαν εὐσειστος καὶ πολλὰ παθοῦσα εἶνε ἡ δευρὰς τῶν Κορδιλιέρων τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν Ὀκεανὸν, ἔνθα καθ' ἕκαστον σχεδὸν ἔτος ἐπέρχεται καὶ μεγάλη τις καταστροφή. Ἐνδεκάκις κατεστράφη ἡ πόλις Λίμα ἐν Περου ἀπὸ τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταστηρίδος. Εὐσειστοὶ χῶραι ἐν Ἀσίᾳ εἰσὶν ἡ Συρία, ἡ Μιγρὰ Ἀσία, ἡ Περσία, αἱ πλευραὶ τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων, ἡ κοιλάς τοῦ Ἰνδοῦ κ.τ.λ., ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ἡ Ἰσπανικὴ Χερσόνησος, τὰ Ἀπέννινα, καὶ αἱ Ἀλπικοὶ χῶραι. Χίλιοι δεκάτοιοι καὶ ἕξ σεισμοὶ ἐσημειώθησαν συμβάντες ἐπὶ τῶν Ἀλπεων ἀπὸ τῶν ἐτῶν 1850—1857· ἐκ τούτων 81 ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἀλπεϊς, τὸ δὲ πλεῖστον, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὰς δυτικὰς, ἔχει ὡς αἰτίαν τῆς πληθύος αὐτοῦ πιθανῶς τὰς ἐνταῦθα γενομένας ἀριβεστέρους καὶ ἐπιστημονικωτέρας ἀναγραφὰς τῶν σεισμῶν καὶ παρατηρήσεις. Οὐδεμία χώρα τῶν Ἀλπεων ἔμεινεν ἀπρόσβλητος ὑπὸ τῶν σεισμῶν, οἱ ἰσχυρότεροι ὅμως τούτων καὶ δεινότεροι συμβαίνουσιν εἰς τὰς χώρας τὰς ἐπὶ τῶν νοτίων Ἀλπεων, εἰς τὸ κλιεῖον τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος τόξον τῶν Καδορικῶν, Καρνικῶν καὶ Δειναρικῶν Ἀλπεων. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ σεισμῶν τῶν γενομένων ἐπὶ τῆς ζώνης ταύτης ὠρμήθησαν οἱ διασημότεροι τῶν αὐστριακῶν γεωλόγων εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ σεισμοὶ ἔχουσι στενωτάτην τὴν σχέσιν πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ὄρεων, τούτέστιν ὅτι εἰσὶν ἐκδηλώσεις τῆς διηνεκοῦς διογκώσεως διὰ τῆς ἐκ τῶν πλαγίων πίσεως τῶν ὄρεων (Gebirgsstauung), ὅτι προκαλοῦνται διὰ τῆς κινήσεως τοῦ συσπυκνωμένου, πτυσσομένου, διασπωμένου καὶ κατὰ χώρας καὶ τμήματα ἐκτοπιζομένου γῆνιου φλοιοῦ. Ἡ ὑπερμεγέθης ἐκατέρωθεν πίσεις καὶ ἡ τάσις τῶν ἐκτοπιζομένων παμμεγίστων ὄγκων τῶν ὄρεων, ἡ γένεσις χασμάτων ἐν τοῖς γῆνις στρώμασι καὶ ἡ ἀνεύρυνσις πρότερον ὑπαρχόντων τοιούτων, ἅτινα πιθανὸν νὰ μὴ ἦσαν χαίνοντα, ἐν γένει δὲ πᾶσα ἀκαριαία μεταβολὴ ἐν ἐντάσει δυνάμεων εἰς δυνάμεις ἐν ἐνεργείᾳ, ἐκάστη αἰφνιδία διαταραχὴ τῆς ἰσορροπίας τῶν διαφόρων στρωμάτων, εἰσὶν αἰτία ἱκανὰ ὅπως προκαλέσωσι σεισμούς. Οἱ γεωλόγοι κατέδειξαν εἴτα ὅτι οἱ σεισμοὶ ἀκολουθοῦσιν ἐπὶ τῆς σφαιρᾶς γραμμᾶς τινος, τὰς καλουμένας σεισμικὰς γραμμὰς, ἐφ' ὧν πλανῶνται τὰ σεισμικὰ σημεῖα ἢ κέντρα.

Ἐὰν δὲ νῦν ἐρωτήσωμεν τέλος τίνες εἰσὶν αἱ χῶραι ἐπὶ τῆς γῆς, αἵτινες μένουσιν ἐλευθέραι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον σεισμῶν, μανθάνομεν, ὅτι τοιαῦται εἰσὶ μόνον αἱ γεωλογικῶς νέαι χῶραι, αἱ ἔχουσαι ἀδικτάρακτον τὴν στρώσιν τῶν πετρωμάτων αὐτῶν καὶ μὴ περιέχουσαι ὄρη, ἢ αἱ διελαυνόμεναι ὑπὸ ὄρεων παμπαλαιῶν καὶ ὄγκωδων. «Ἀπόλυτος εἰρήνη βασιλεύει», λέγει ὁ ἀποθανὼν Ὁσκάρ Φερδινάνδος Πέσσελ, «ἀπὸ τῶν βο-

ρειῶν γερμανικῶν πεδιάδων διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς Ρωσσίας καὶ Σιβηρίας μέχρι τῆς Βατικῆς λίμνης».

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Ἀνάγκη ν' ἀναδράμη τις μέχρι τοῦ 17 ἀπὸ Χριστοῦ ἔτους (770 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης), ἵν' ἀνεύρη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Χίου καταστροφὴν ἐκ σεισμοῦ, ἣτις ἐκ τῶν περισωθεισῶν εἰς ἡμᾶς βραχειῶν εἰδήσεων φαίνεται οὐχ ἦττον τῆς παρούσης φοβερά.

Καὶ ἦν μὲν ἔτι τότε ἡ Χίος ἐλευθέραι, μετὰ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη ὑπαχθεῖσα εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν ὑπὸ τοῦ Οὐσπασιανοῦ, εἰπόντος «ἀπομειωθῆκεναι τὴν ἐλευθερίαν τὸ ἐλληνικόν». Ἐβασίλευε δὲ τῆς Ῥώμης ὁ Τιβέριος, ὅστις ἐγίνωσκε μὲν τὴν Χίον, κατελθὼν εἰς αὐτὴν πρὶν ἢ ἀναβῆ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, κατ' ἐκεῖνους δὲ τοὺς χρόνους «τῶν ἀλλοτρίων ἰσχυρῶς ἀπεχόμενος... πάμπολλα εἰς τε τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀνήλισκε καὶ οὔτε τιμὴν οὔτε ἔπαινον οὐδένα ἐπ' αὐτοῖς προσδέχετο».

Ὁ σεισμός, συμβὰς τὴν νύκτα, κατὰ Τάκιτον, κατέρριψε δώδεκα ἐπιφανεῖς πόλεις τῆς Ἀσίας, ἀς εὐχερῶς πᾶς τις ἀνευρίσκει ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου χάρτου τῆς Ἀσίδας καὶ τῆς Αἰολίδος Μυσίας κατέναντι τῆς ἰωνικῆς Χίου· τὰς Σάρδεις, τὴν ὑπὸ τῷ Σιπύλῳ Μαγνησίαν, τὴν Τῆμνον, τὴν Φιλιδέλφειαν, τὰς Αἰγὰς, τὴν Ἀπολλωνίδα, τὴν Μοστήνην, τὴν Ἰεροκαίσαρειαν, τὴν Μύριναν, τὴν Κύμην· ταύτας μόνας ὀνομάζει ὁ Τάκιτος ἀναφῶν καὶ τὸν Τρωῶλον ὡς δεινοπαθήσαντα, ὁ δὲ Σουετώνιος, μόνος μνημονεύων τῆς Χίου, προστίθησι καὶ τὴν Λαοδικεῖαν, (περὶ ἧς λέγει καὶ ὁ Στράβων), καὶ τὰ Θυάτειρα.

Φοβερός ὑπῆρξεν ὁ σεισμός ἐκεῖνος, ὁ κατὰ τὸν Πλίνιον μέγιστος ὅσων ἀπεμνημονέων οἱ ἀνθρώποι. «Οὐδ' ἐπεσώθη», λέγει ὁ Τάκιτος, «τὸ σύνθηδες ἐν τοιαύτῃ περιστάσει καταφύγιον τῆς εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐξορμήσεως τῶν ἀνθρώπων, διότι διίσταμένων τῶν γαιῶν οὗτοι κατεπίνοντο. Ὑπερμεγέθη ὄρη κατεκρίθησαν, ὅσα ὑπῆρχον ὀμαλὰ ἐφάνθησαν κατόπιν ἀπότομα, καὶ ἐκ τῆς καταστροφῆς μνημονεύεται ὅτι ἐξέλαμψε πῦρ».

Καὶ εἰς μὲν τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις τὰς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ κακωθεῖσας «ἀνὴρ ἐστρατηγικῶς (ὁ Μάρκος Ἀλῆτος) σὺν πέντε βιβδούχοις προσετάχθη», ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς γερούσιας ἐκλεχθεὶς ὡς ἐπόπτης καὶ ἐπανορθωτῆς, «καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐδόθη», ἰδίως μάλιστα τοῖς Σαρδιανοῖς, ὧν τὸ πάθημα ὑπῆρξε δεινότατον, πλείστην δὲ διὰ τοῦτο ἐλκύσαν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Καίσαρος, ἐπαγγειλαμένου μὲν 100 χιλιάδας σηστερτίων, ἀφέντος δ' ἐπὶ πενταετίαν τὰ ὑπὸ τῶν Σαρδιανῶν πληρωτέα εἰς τε τὸ αὐτοκρατορικόν καὶ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Οἱ δὲ Λαοδικεῖς,

οἱ θουατερικοί καὶ οἱ Χῖοι, πολλά παθόντες ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, ἐπεκαλέσαντο τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Αὐτοκράτορος, παρακαλέσαντος ὑπὲρ αὐτῶν τὴν Σύγκλητον.

Ταύτας τὰς ἐκ τοῦ δεινοῦ ἐκείνου σεισμοῦ καταστροφὰς καὶ τὰς ἡγεμονικὰς ἐπιδόσεις ἐπιμαρτυρῶν καὶ ὁ Στράβων, παρέχει ἡμῖν ἀκριβεστάτην ἰδέαν πάσης τῆς χώρας ταύτης καὶ τῆς νοτιωτέρας μετὰ τῶν προσκειμένων αὐτῇ ἀσιατικῶν νήσων λέγων· «Σχεδὸν δὲ τι εὐσειστός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸν Μκιάνδρον χώρα καὶ ὑπόνομος πυρὶ τε καὶ ὕδατι μέχρι τῆς μεσογαίας. Διατέτακε γὰρ ἀπὸ τῶν πεδίων ἀρξαμένη πᾶσα ἡ τοιαύτη κατασκευὴ τῶν χώρας εἰς τὰ Χαρόνεια, τό τε ἐν Ἰεραπόλει καὶ τὸ ἐν Ἀχαράκοις τῆς Νυσαίδος καὶ τὸ περὶ Μαγνησίαν καὶ Μυοῦντα... Καὶ ἡ Κατακεκαυμένη δὲ, ἥπερ ὑπὸ Λυδῶν καὶ Μυσῶν κατέχεται, διὰ τοιαυτά τινα τῆς προσήγορίας τετύχηκε ταύτης».¹

ΦΟΝΕΥΟΥΣΙΝ ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ

τένα Χριστιανῶν διὰ τὸ Πάσχα·

Γνωστὴ εἶνε βεβαίως εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἡ ὑπάρχουσα ἰδέα ὅτι παιδιὰ Χριστιανῶν, ἐκλιπόντα δι' οἰονδήποτε λόγον, νομίζονται ἀρπαγέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐνθα ὑπάρχει κοινότης Ἰουδαϊκῆ. Πιστεύεται δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ δῆθεν οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουσι τὸ ἔθος νὰ φονεύωσι κατὰ τὸ Φάσκα ἐν παιδίον Χριστιανῶν, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ αἷμα αὐτοῦ πρὸς τέλεσιν τῆς εορτῆς ταύτης, ἣτις παρ' αὐτοῖς δὲν σημαίνει, ὡς τὸ ἡμέτερον Πάσχα, τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ τελεῖται πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐξόδου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἐξ Αἰγύπτου.

Ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη εἶνε καθαρὰ πρόληψις, ἐπειδὴ οὐ μόνον εορτάζοντες οἱ Ἰουδαῖοι τὸ Πάσχα δὲν ἔχουσι χρεῖαν αἵματος πρὸς τέλεσιν τῆς πανηγύρεως, ἀλλὰ ἀπ' ἐναντίας αἱ ἱεραὶ αὐτῶν βίβλοι ἀπαγορεύουσι ῥητῶς τὴν χρῆσιν οὐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ζῶων κατὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν τελετὰς.

Ἀπεδείχθη δὲ τρανώτατα ἡ ἀνακρίβεια τῆς προλήψεως ταύτης τῷ 1840, ὅτε συνέβη γεγονὸς λίαν ἀξιοπεριέργου, καὶ ὑπερ ἐγένετο ἀφορμὴ ἐρευνῶν καὶ ἀνακρίσεων, αἵτινες ἤγαγον εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ νομιζομένη αὕτη κακουργία τῶν Ἐβραίων εἶνε καθαρὸν γέννημα τῆς φαντασίας.

Τῷ 1840 ἐγένθη αἴφνης ἐν Ῥόδῳ μικρὸς Ἐλληνόπαις, ἠγνοεῖτο δὲ ἡ τύχη αὐτοῦ· ἀλλὰ τὰ περιστατικὰ τὰ προηγηθέντα τῆς ἀπωλείας τοῦ ἐγέννησαν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ παιδίον ἠρπάγη ὑπὸ τῶν Ἐβραίων κατὰ τὸ πιστευόμενον αὐτῶν ἔθος.

Διηγούντο δηλαδή ὅτι Ἰουδαῖοι τινες ἐζήτησαν

ν' ἀγοράσωσιν ὡς κατὰ δὲ τὴν εἰσοδὸν τινος τῶν χωρίων τῆς νήσου, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως, συνήντησαν γυναῖκα Ἐλληνίδα, ἣτις προσεφέρθη νὰ πωλήσῃ αὐτοῖς ὅσα ἂν θελήσωσιν. Ἀφ' οὗ δὲ συνερῶνησαν περὶ τῆς τιμῆς, παρεκάλεσαν τὴν πωλήτριαν νὰ στείλῃ τὰ ὡς εἰς τὴν οἰκὸν των διὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ἔχοντος ἡλικίαν ὀκτὼ-ἐννέα ἐτῶν· περιέγραψαν δὲ τὴν οἰκίαν των κειμένην ἐν τῇ Ἰσραηλιτικῇ συνοικίᾳ. Ἡ γυνὴ συνήνεσεν καὶ ὁ παῖς ἀπῆλθε μετὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' οὐδέποτε πλέον ἐπέστρεψε. Τὴν ὑστεραίαν ἡ μήτηρ ἀνησυχήσασα περὶ τοῦ παῖδος ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀρχήν. Πάντες δὲ οἱ Ἕλληνες τῆς νήσου ἠεθίσθησαν κατὰ τῶν Ἰουδαίων, καὶ κατηγόρησαν αὐτῶν ὅτι κατὰ τὸ ἔθος των ἔσφαξαν τὸ παιδίον, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ αἷμα τοῦ διὰ τὴν εορτὴν τοῦ Φάσκα.

Οἱ πρόξενοι τῆς Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Σουηδίας, πιστεύσαντες εἰς τὰς προλήψεις τοῦ λαοῦ, ἠνάγκασαν τὸν πασσᾶν νὰ ἐνεργήσῃ αὐστηρῶς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ποιήσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἔφεσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτόθι αὐτοπροσώπως. Ἠκολούθησε δὲ τοὺς κατηγορουμένους ἐπιτροπεῖα τις τῶν ὁμοθρήσκων αὐτῶν. Ἡ δίκη δὲν ἤρρησε πολὺ, τῇ δὲ 8 Ἰουλίου ἐξεδόθη ἀπόφασις ἀθωωτικῆ. Ὁ πασσᾶς τῆς Ῥόδου ἐπαύθη, ἡ δ' Ἰσραηλιτικὴ ἐπιτροπεῖα εἰσήγαγεν ἔφεσιν κατὰ τῶν προξένων Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Σουηδίας, ζητοῦσα τὴν πληρωμὴν 150,000 γροσιῶν ὡς ἐξόδων τοῦ πλοῦ καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Πύλη μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰ γενόμενα, ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ γενικώτερον μέτρον ὑπὲρ τῶν συκοφαντουμένων Ἰσραηλιτῶν. Καὶ δὴ ὑπέβαλε τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν βιβλία εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐπιτροπεῖας ἀνδρῶν λογίων καὶ ἐμπείρων τῆς παρ' Ἐβραίοις θεολογίας, ἣτις ἀπεφάνθη ὅτι τὰ διαδιδόμενα εἶνε ψευδῆ, καὶ ὅτι ῥητῶς ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ κατὰ τὰς τελετὰς αὐτῶν χρῆσις αἵματος οὐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ζῶων.

Τὸ φερμάνιον τοῦτο, ἐκδοθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 25 Ὀκτωβρίου τοῦ 1840, εἶνε ἄξιον ἀναγνώσεως ὡς διαλύον τὰ μυθεύματα περὶ τοῦ ἔθνους τούτου τῶν Ἐβραίων, διὰ τοῦτο δὲ παρατιθέμεθα αὐτὸ ἐνταῦθα.

«Πρόληψις ἀρχαία ὑφίσταται κατὰ τῶν Ἐβραίων. Οἱ δὲ ἀμαθεῖς ἐπίστευον ὅτι οἱ Ἐβραῖοι εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ διαπράττωσιν ἀνθρωπίνους θυσίας, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ αἷμα κατὰ τὰς τελετὰς τοῦ Φάσκα. Ἐνεκα δὲ τῆς ἰδέας ταύτης οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Δαμασκοῦ καὶ τῆς Ῥόδου, ὑπήκοοι τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας, κατεδιώχθησαν ὑπ' ἄλλων ἐθνῶν. Αἱ συκοφανταίαι αἱ ἐπινοηθεῖσαι κατὰ τῶν Ἰουδαίων τούτων καὶ αἱ «ταλαιπωρίαι, εἰς ἃς ἐξέτεθθησαν, ἔφθασαν μέχρι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἡμῶν θρόνου. Ἀλλὰ πρὸ